

Ростислав Семків

ЛІТЕРАТУРА І ДІЯ

Моє покоління, котре вступило на філологічні факультети на початку 1990-х, пережило тоді рівночасні біль і гордість за свою літературу. Біль, бо після упорядкованої Миколою Жулинським антології «Із забуття – в безсмертя», в котрій було зібрано біографічні довідки та твори репресованих у радянський час авторів, у обігу з'явилися й інші мартирологи, як «Розіп'ята муза» Яра Славутича та найвідоміший – «Розстріляне відродження» Юрія Лавріненка, і нам одразу став видимий жахливий масштаб нищення українського письменства. Гордість, бо з'ясувалося, що національна література значно й значно багатша, ніж ми звикли про неї думати. Тут були і сміливі експерименти Семенка, і шліфовані форми неокласиків, і дуже добра проза М. Хвильового та В. Підмогильного. Відомі автори, як М. Рильський чи Ю. Яновський, теж виявилися цікавішими від їхніх виголошених тоталітарною критикою постатей.

Тоді ж наново почалася й сама історія української літератури ХХ сторіччя. Не лише тому, що до рук філологів та ширшого загалу потрапили фундаментальні літературознавчі монографії М. Грушевського, С. Єфремова та Д. Чижевського, а й через те, що з'явилася нова потужна точка відліку – ранньомодерністське угруповання «Молода муза», всі автори котрої були раніше забронені.

Для мене, як і для багатьох інших, знайомство з цією яскравою сторінкою нашої літературної історії почалося з укладеної львівським професором Миколою Ільницьким збірки «Розсипані перли» 1991 року та ґрунтовної вступної статті до цього видання авторства чиказького професора-україніста Богдана Рубчака. Тоді ми позна-

йомилися з іменами П. Карманського, Б. Лепкого, О. Луцького, В. Пачовського та з поглядами молодомузівців на літературу – альтернативними й досі всуціль замовчуваними.

Тим часом, вступна стаття професора Б. Рубчака «Пробний лет», котра закономірно ставила український символізм у контекст європейського, насправді раніше з'явилася ще у виданні 1968 року «Остап Луцький – молодомузець». Це була чільна постать – організатор групи, що полемізував із Іваном Франком і загалом визначав ідеологію нового напрямку в тогочасному літературному ландшафті. Багато речей через цю полеміку стало на свої місця: до творчості молодомузівців можна ставитися по-різному – були й критики їхніх творів, проте мистецьке життя початку сторіччя точно набуло через оту полеміку з Франком більшої цікавості, стало повнокровним.

«Молода муза» і фігурант книжки, яку ви тримаєте зараз у руках, Остап Луцький важилися ставити перед літературою всуціль нові завдання – це мало бути мистецтво, найперше, естетичне, котре дбало би про красу форми і нові горизонти сенсів, не взоруючись на традиційні для української літератури націєоборонні теми. Втім, ішлося не про ренегатство. Бо ж якщо краса форми означає, найперше, мовну досконалість, національній літературі насправді пропонували вийти на новий рівень самоутвердження. Після демаршу молодомузівців мало стати ясно: українською можна писати не лише про страждання гнобленого люду, а й про особисті страждання, емоції, психіку – рішуче про все. Без появи «Молодої музи» ми б не могли вважати нашу дальшу літературу вповні сучасною – модерною.

Новий погляд на стан речей, і це добре видно якраз із біографії Остапа Луцького, полягав у радикальному розмежуванні (й саме це найбільше не подобалося Франкові) літератури як мистецтва і реального життя. Вимагаючи для літератури слідувати красі, Остап Луцький, цілком паралельно, був готовий розгортати і надалі роз-

горнув конкретну практичну діяльність із розбудови української державності. Як того й потребував момент, він став військовиком, політиком (навіть сенатором сейму), врешті очолив український кооперативний рух у Галичині, якому не було аналогів в успішності. Коли читаєш біографію Луцького, таке враження, що діяла не одна, а дві, три, чотири людини – стільки ним було зроблено!

Врешті ні, всі ці справи за життя зробила одна особистість – активний український патріот, яким і був Остап Луцький.

Не покладати рук у найскрутніші моменти – це девіз, яким він керувався. Тож ця книжка, де багато сторінок життя і творчості Остапа Луцького відкрито вперше тернопільським істориком Василем Деревінським, львівськими літературознавцями Данилом Ільницьким, Петром Ляшкевичем, Надією Мориквас та іншими, не може не надихати. З одного боку, маємо скрупульозні дослідження, цікаві факти, зрізи творчості; з другого – віднаходимо щось більше, пам'ять про людину, котра сміливо рухалася вперед, незважаючи на особисті травми, образи та складну ситуацію тогочасної західноукраїнської спільноти, що закінчилася радянською окупацією та крахом 1939 року. Син Остапа Луцького – Юрій у короткій передмові до видання 1968 року пише, що роль його батька в літературі доволі скромна, що більше він реалізувався на полі суспільно-політичному. Але, на нашу думку, першорядною постаттю Остапа Луцького робить якраз *поєднання* цих ареалів діяльності, коли практична дія важить не менше літературної концепції. У ваших руках – унікальна книжка. Видавництво «Смолоскип» щиро сподівається, що з неї почнеться більш активне зацікавлення особистістю Остапа Луцького, котра варта ще багатьох фахових досліджень у кожній із галузей, в яких він працював упродовж свого недовгого, проте такого багатого на великі справи життя.